

BİBLİYOGRAFYA :

V. T. Daly, *The Making of Guyana*, New York 1974; *Guyana and Belize* (ed. T. Merrill), Washington 1993; Selami Gözenç, *Orta ve Güney Amerika Ülkeleri Coğrafyası*, İstanbul 1993, s. 289-292; M. Abdullah al-Ahari, "The Caribbean and Latin America", *Islam Outside the Arab World* (ed. D. Westerlund – I. Svanberg), Richmond 1999, s. 454; Frank Senauth, *The Making of Guyana: From a Wilderness to a Nation*, Bloomington 2009; R. Reichert, "Muslime in den Guyanas", *WI*, X (1967), s. 46-51; S. A. Ahsani, "Muslims in Latin America: A Survey Part I", *JIMMA*, V/2 (1984), s. 457-458; "Günümüzde Guyana", *Bertelsmann: Bugünkü Dünyamız Atlas Ansiklopedi*, Gütersloh 1993, V, 62-63; W. Menski, "Guyana", *The Oxford International Encyclopedia of Legal History* (ed. Stanley N. Katz), Oxford 2009, III, 137-138; http://www.guyana.org/features/trail_diplomacy.html (19.02.2015); <http://www.amerindian.gov> (19.02.2015); http://www.ifs.du.edu/ifs/firm_CountryProfile.aspx?Country=GY#Population (19.02.2015).

CENGİZ TOMAR

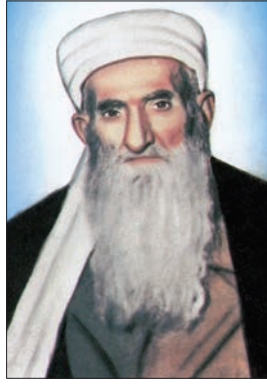
GÜNDÜZ, Abdurrahman

(1899-1974)

Âlim ve mutasavvıf.

Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Şavîrân (Kuşdalı) köyünde doğdu. Bölgede dersleri ve irşad faaliyetiyle tanınan bir aileye mensuptur. İlk eğitimini müderris ve şeyh olan babası Muhyiddin'den aldı. Babası vefat edince ailenin geçimini sağlamak için bir süre öğrenimine ara verdi. Yirmili yaşlarda Eruh'a bağlı Nivla, Tillo köyleriyle Silvan ve Cizre'de tahsilini sürdürdü. Okuduğu hocalar arasında Molla Yahyâ Nivilî, Molla Zâhir Tivankî ve Molla Muhammed Kuveşilî sayılabilir. Cizre'de Şeyh İbrâhim Hakkı'nın yanında öğrenimini tamamlayarak ondan hem ilim hem tasavvuf icâzeti aldı. 1925-1930 yıllarında Eruh'a bağlı Reşine, 1930-1933 yıllarında Torık, 1933-1940 arasında Binirve köylerinde imamlık ve müderrislik; Kanikan, Tarham, Mergi ve Şavîrân köylerinde müderrislik yaptı. Kendi köyünde vefatına kadar irşad ve tedris faaliyetini sürdürdü, birçok mürid ve öğrenci yetiştirdi. 4 Mart 1974 tarihinde Şavîrân köyünde vefat etti. Abdurrahman Gündüz çevresinde yardım sever, mütevazı, insanlar arasındaki ihtilâfları çözen bir kişi olarak tanınmıştır. Nakşibendî şeyhlerinden de ders almakla birlikte Kâdirî tarikatında karar kılmış ve bu tarikat üzere faaliyet göstermiştir. Talebelerinden yeğeni Muhammed Şirin Keskin de çevrede tanınmış âlimlerdendir.

Eserleri. Gündüz'ün eserlerinin yazma nüshaları Diyarbakır'da Şarkiyat

Abdurrahman
Gündüz

Araştırmaları Derneği Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. 1. *‘Aķidetü'l-îmân*. Eş'ariyye görüşlerinin hâkim olduğu eserde konular bu çerçevede ele alınmakta, müellif, mutlak müctehid olmayan kişilerin dört mezhep imamından birine bağlanması gerektiğini, bunların dışında başka birine bağlanmanın doğru olmadığını, kendisinin de Şâfiî mezhebini benimseydiğini söylemektedir. 2. *Şifâ'ü'l-ekbâd fi ferâ'izi'l-‘ibâd*. Kürtçe olup çevredeki medreselerde çok okunan kitaplar arasındadır. Müellif *Muhtaşaru Şifâ'i'l-ekbâd* adıyla eserin Kürtçe manzum bir özetini de yazmıştır. 3. *Nehcü'n-necâh Muhtaşaru Nûri's-şabâh fi ahkâmî'n-nikâh*. Şâfiî mezhebine göre nikâh konusunun genişçe işlendiği bu eser Şeyh Abdullah es-Siirdî'ye ait kitabın muhtasarıdır. 4. *el-Ma'fuvât fi mahvi's-şalât*. Yine Şâfiî mezhebine göre helâl ve haram konularını ve müellifin fetvalarını içeren eseri yine müellif manzum olarak Kürtçe'ye çevirmiştir. 5. *Zübdetü't-tecvîd*. Müellif bu Kürtçe eseri de *Muhtaşaru'z-Zübd* adıyla nazmen özetlemiştir. 6. *Tekmiletü Taşrifi'z-Zencânî*. İzzeddin ez-Zencânî'nin sarfa dair meşhur eserini tamamlayıcı nitelikte bir çalışmadır. 7. *el-Mûcizü'n-naẓîf*. Yine sarf konularının kısaca ele alındığı manzum bir eserdir. 8. *Mir'âtü'l-îrâb*. Bu eserde nahiv meseleleri ayrıntılı biçimde işlenmektedir. 9. *Livâ'ü'l-îrâb*. Bir önceki eserin özeti niteliğinde manzum bir kitaptır. 10. *Cevherü'l-beyân*. Arap edebiyatıyla ilgili olan eserde özellikle beyan, istiare ve âdâb konuları ele alınmaktadır. 11. *Tuhtetü'l-aḥbâb*. Arap belâgatına dairdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmet Erkol, "Şeyh Abdurrahman eş-Şavîri ve Akaidü'l-İman İsimli Eseri", *Uluslararası Siirt Sempozyumu Bildirileri* (haz. Mehmet Bilgin v.dğr.), İzmir 2007, s. 449-457; Abdulkadir Bingöl, *Kulîlken baxê Botan*, Diyarbakır 2008, s. 121; Recep Özdirek, "Cumhuriyet Döneminde Şırnak Bölgesinde Yaşayan Âlimlerin Fıkıhla

İlgili Eserlerinin Değerlendirmesi", *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu (14-16 Mayıs 2010)*, *Sempozyum Bildirileri* (ed. M. Nesim Doru), Ankara 2010, s. 712-714; Sabit Sabuncu, *Şeyh Abdurrahman eş-Şavîri ve Nehcü'n-Necâh fi Ahkâmî'n-Nikâh Adlı Eserinin Fıkıh Açısından Değerlendirilmesi* (yüksek lisans tezi, 2013), Şırnak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AHMET ERKOL

GÜRCÜLER

Gürcistan, Rusya, Türkiye,
Azerbaycan ve İran'da yaşayan
bir Güney Kafkas halkı.

Kendilerini Kartveli, yurtlarını Sakartvelo, dillerini Kartuli şeklinde adlandıran Gürcüler'e İranlılar Gorc, Araplar Kurc adını vermiştir. Avrupalılar bu biçimlerden Géorgien / Georgian ismini çıkarmış ve bunu yanlış olarak ülkenin koruyucu azizi Giorgi ile ilişkilendirmişlerdir. Gürcüler Kartvel, Kahet, Svan, Hevsur, Tuş, Pşav, İmereti, Megrel ve Gürel boylarına ayrılır. Gürcistan'da ilk yerleşimler Neolitik dönem kadar uzanır. Gürcüler'in ataları sayılan, milâttan önce 1000'lerde Asur, Urartu, Yunan kaynaklarında zikredilen Kolhis ve İberya kabileleri milâttan önce IV. yüzyılda Kura vadisinde İberya ve Karadeniz kıyılarında Kolhis devletlerini kurdular. Kolhis I. yüzyılda Roma hâkimiyetine, İberya da III. yüzyılda Pers İmparatorluğu'nun etkisine girdi. Daha sonraki 300 yıl boyunca Bizans ve Pers mücadelelerinin cereyan ettiği Gürcistan VII-X. yüzyıllarda Arap hâkimiyetinde kaldı. İberya Kralı III. Bagrat 1008'de Gürcistan kralı unvanını aldı. XIII. yüzyılda Moğol istilâsı, XV. yüzyılın başında Timur'un seferleriyle zayıflayan Gürcistan Krallığı bölündü. Kartli, Kaheti ve İmereti krallıkları, Guria (Gürel), Samegrelo, Çoruh ve Kür nehirlerinin kaynakları arasındaki topraklarla Türkiye'nin Artvin, Ardahan illeri ve Erzurum ilinin kuzeydoğusunda Samtshe / Sa-Atabago prenslikleri ortaya çıktı.

Megrel, Fâtih Sultan Mehmed döneminde, İmereti ve Gürel 1508'de, Kartli ve Kaheti de 1514-1520 arasında Osmanlı Devleti'ne bağlandı. Amasya Antlaşmasıyla (1555) Batı Gürcistan (Megrel, Gürel, İmereti) Osmanlı, Doğu Gürcistan (Kartli, Kaheti) Safevî hâkimiyetine girdi. 1506-1579 arasında Osmanlılar'a tâbi olan, Safevîler'e yanaştığı dönemlerde birçok kale ve toprakları Osmanlılar'ın eline geçen Samtshe / Sa-Atabago 1579'da Çıldır eyaleti olarak Osmanlı Devleti'ne ilhak edildi.